

JOHANNES DONJON'UN SALON ETÜTLERİ KİTABINDAN “PASQUINADE” BAŞLIKLİ 6 NUMARALI FLÜT ETÜDÜNÜN MÜZİKAL VE TEKNİK ANALİZİ

*Musical And Technical Analysis Of Flute Etude No. 6
"Pasquinade" From Johannes Donjon's Salon Etudes*

DOI NO: 10.36442/AMADER.2023.98

Merve ÇOKAMAY¹

Geliş Tarihi: 06.05.2023

Kabul Tarihi: 06.07.2023

Özet

Çalgı eğitiminde müzikal materyallerin çeşitliliği icracının doğru teknik ve müzikal kazanımlarını elde etmesi açısından önemlidir. Bu müzikal materyallerden biri olan etütler de çalgı hakimiyetini en üst seviyeye taşımaya yardımcı olan kaynaklardır. Çalgı eğitimi genelinde flüt eğitimi özelinde kolaydan zora birçok etüt kitabı bulunmaktadır. Flüt repertuarının gelişmiş bir teknik ve profesyonel bir yorum gerektiren etüt kitaplarından biri olan Johannes Donjon'un (5 Ağustos 1839- 1912) "Flüt İçin Salon Etütleri", flütün teknik kapasitesini üst düzeyde gösterilmesini sağlayan sekiz adet etütten oluşur. Bazı edisyonlarda 7 ve 8 numaralı etütlerin François Donjon'a ait olduğu yazsa da genel itibariyle literatürde etüt kitabı Johannes Donjon ile bilinmektedir. Bu çalışmada günümüzde halen flüt eğitiminin önemli bir parçası olan Johannes Donjon'un Flüt İçin Salon Etütleri kitabından "Pasquinade" başlıklı 6 numaralı flüt etüdü seçilmiş, etüdün hangi müzikal unsurları taşıdığına dair analizler yapılmış ve icrasına yönelik görüş ve öneriler getirilmiştir. Araştırmaya konu edilen etüt, betimsel bir yaklaşımla, içerik analizi metodu kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucu etüdün büyük oranda onaltılık notalandı ve bir oktavı aşan aralıklardan oluştuğu tespit edilmiş, staccato, legato ve marcato artikülasyonlarının yanı sıra tril süslemesinin de sıkça kullanıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca etütte diyatonik- kromatik dizilerin ve üçlü aralıkta arpejlerin kullanıldığı da görülmektedir. Etüdün icrasına yönelik önerilerde nefes, dil ve parmak tekniğinin önemine vurgu yapılmıştır. Johannes Donjon'un Flüt İçin Salon Etütleri hakkında herhangi bir Türkçe kaynak olmadığı görüşünden yola çıkarak çalışmanın flüt eğitiminde önemli bir kaynak oluşturacağı ve bundan sonra yapılacak araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etüt, Flüt, Johannes Donjon.

¹Öğretim Elemanı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Devlet Konservatuarı, Müzik Bölümü, Çalgı Anasanat Dalı, Çanakkale, Türkiye, ytmhmerve@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9626-6238

Abstract

The variety of musical materials in instrument training is important for the performer to achieve the right technical and musical gains. Etudes, which are one of these musical materials, are among the resources that help to maximize instrument mastery. There are many etude books from easy to difficult in flute education in general and flute education in particular. Johannes Donjon's (August 5, 1839-1912) "Salon Etudes for Flute", which is one of the etude books of the flute repertoire that requires an advanced technique and a professional interpretation, consists of eight etudes that show the technical capacity of the flute at a high level. Although some editions state that the etudes numbered 7 and 8 belong to François Donjon, the etude book is generally known as Johannes Donjon in the literature. In this study, flute etude number 6 titled "Pasquinade" from Johannes Donjon's Salon Etudes for Flute, which is still an important part of flute education today, was selected, the musical elements of the etude were analyzed, and opinions and suggestions were made regarding its performance. The etude was analyzed using a descriptive approach and content analysis method. As a result of the analysis, it was determined that the etude consists mostly of hexadecimal notes and intervals exceeding one octave, and it was understood that staccato, legato and marcato articulations as well as trill ornamentation were frequently used. It is also seen that diatonic-chromatic scales and arpeggios in the triple interval are used in the etude. The suggestions for the performance of the etude emphasize the importance of breath, tongue and finger technique. Based on the view that there is no Turkish source on Johannes Donjon's Salon Etudes for Flute, it is thought that the study will constitute an important source in flute education and will shed light on future research.

Keywords: Etude, Flute, Johannes Donjon.

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin ilk çağlarından itibaren müzik ve çalgıların gelişimi ve dönüşümü devam etmiş, devam edecektir. Kendi arasında bir sınıflandırma yapıldığında üflemeli, vurmali, yaylı gibi birçok kategoriye ayrılan çalgılar arasındaki en yaygın üflemeli çalgı flüt olarak görülebilir. Mağara resimlerinde ve arkeolojik kazılarla ilkçağlardan beri varlığı kabul edilen flüt gerek ses genişliği gerekse solo, oda müziği ve orkestra müziği içindeki yüksek icra kapasitesi ile günümüzde halen birçok farklı müzik türünde kullanılmaktadır. Geçmişten günümüze gövde ve perde yapısındaki değişikliklerle yavaş ve hızlı pasajları icrasındaki üstünlüğünden dolayı özellikle batı müziğinde önemli bir yere sahiptir. Özellikle senfonik müziğin gelişimini takip eden gelişmelerle flüt, senfoni orkestralarının vazgeçilmez çalgısı olmuştur. Bu vazgeçilmezlik zorlu bir teknik ve

repertuarı da beraberinde getirmiştir. Özellikle Romantik dönemin müzikal yenilikleriyle beraber flüt müziği oldukça ivme kazanmıştır. Çalgı, sadece bestecilerin ilgisini çekmemiş aynı zamanda icracı ve yorumcu olan birçok flütistin besteler yaparak çalgısı için repertuar kazandırmasına sebep olmuştur. Flüt çalgısının yapı ve teknik kapasitesindeki yenilik ve değişikliklerle birlikte repertuarında da müzikal çeşitlilikler artmıştır. Barok ve Klasik dönemin önemli tür ve formları olan sonat ve konçerto, Romantik dönemde daha özgün ve kalıplarının dışına taşan kullanımlarıyla bestecilerin hem kendi bestecilik anlayışlarını anlatabilecekleri bir alan olmuş hem de icracıların virtüözite seviyelerini gösterebilecekleri bir yer teşkil etmiştir. Sonat ve konçerto gibi türlerin dışında daha önceden çalgı eğitiminde kullanılan bir müzikal materyal olarak görülen etüt de bu dönemde daha da önem kazanmış ve bestecileri daha müzikal birer solo eser stilinde etüt parçaları yazmaya itmiştir.

Etüt (Alm. Etüde, Fr. Etude, İng. Study), ses ve çalgı tekniğinin geliştirilmesi amacıyla icracının çalgıya bağlı zorlukları aşmasını sağlaması için yazılmış müziksel çalışmalar olarak tanımlanabilir. Usmanbaş'a göre (1974: 67) etüt sınıflandırmasına giren çalışma parçalarının birçoğunda ezgisel öge neredeyse özelliğini yitirmiş, çalgının teknik özelliklerine uygun motiften daha küçük hücre ya da göze olarak adlandırılabilir bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Çalışma amacıyla yazılan etütler olduğu gibi konserlerde seslendirilmek üzere (Frederic Chopin'in op.10 ve op.25 Piyano Etütleri, Igor Stravinsky'nin Orkestra İçin 4 Etüdü gibi) etütlerde bulunmaktadır. Bu türdeki etütler Konser Etüdü (Alm. Konzert etude, Fr. Etude de concert) olarak adlandırılır (Aktüze, 2010: 198).

Etütler çalgı eğitim sürecinde teknik, müzikal ifade ve yorum becerisini kazandırmayı hedefleyen amaçlara hizmet eder. Çalgı eğitimi alan öğrencinin çalıştığı eserlerinde karşılaştığı güçlüklerin aşılmasında önemli bir eğitim materyalidir (Aytemur ve Gültekin, 2020: 142). Flüt çalgısı için de birçok etüt kitabı bulunmaktadır. Ernesto Kohler, Henry Altes, Paul Taffanel, Guiseppa Gariboldi, Joachim Andersen, Karg Elert gibi ünlü flütist ve bestecilerin flüt etüt kitapları flüt eğitimi ve repertuarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Döneminin önemli flüt icracılarından biri olan Johannes Donjon'un (5 Ağustos 1839- 1912) "*Flüt İçin Salon Etütleri*" olarak adlandırılan etüt kitabı, flüt çalgısının artistik kapasitesini gösteren önemli bir kaynak materyal olarak flüt repertuarında yerini almıştır. Çalışmaya yönelik incelenen edisyonda 7 ve 8 numaralı etütlerin

François Donjon'a ait olduğu belirtilse de yapılan literatür taramasında etüt kitabının adı Johannes Donjon ile birlikte anılmaktadır.

'Paris Operası'nın birinci flütisti olarak görev yapan Johannes Donjon icracılığının yanı sıra besteci kimliğiyle de ortaya çıkmaktadır. Ünlü flütist ve eğitimcisi Jean-Louis Tulou'nun öğrencisi olan Donjon, flüt çalgısı için birçok eser vermiştir². 'Paris Konservatuarı'ndan iyi düzeyde mezun olan ve döneminin genç flüt virtüözü olarak tanınan Paul Taffanel ile oda müziği konserlerinde yer almış ve Paris Opera Orkestrasında birlikte çalmıştır' (Kaplan, 2019: 21).

'Fransa'nın Lyon kentinde doğan Donjon, salon müziğiyle dinleyicilerine coşku hissettirmeyi başaran "Belle Epoque "un seçkin bir temsilcisi olarak kabul edilir. Mozart'ın Re Majör KV 314 Flüt Konçertosuna yaptığı kadanslar ve çeşitli flüt etütleri bugün hala bilinmektedir³. Henry Altes, François Borne, Karl Doppler, Franz Doppler, Jules Auguste Demersseman, Philippe Gaubert gibi Fransız flüt ekolüne damga vuran isimler arasında yer alan Johannes Donjon'un flüt çalgısı için farklı türlerde solo ve eşlikli birçok eseri olduğu bilinmektedir⁴. 'Ayrıca Firmin Brossa, Henri Altes, Paul Taffanel gibi ünlü flütist ve öğretmenler ile birlikte Johannes Donjon, gelişimi yaklaşık 30 yıl sürecek Fransız ekolünü devam ettiren bir isim olarak anılmaktadır (Kaplan, 2019: 22).

Bu çalışmada günümüzde halen flüt eğitiminin önemli bir parçası olan Johannes Donjon'un *Flüt İçin Salon Etütleri*'nin müzikal bir analizi yapılarak içeriğindeki etütlerin daha iyi anlaşılması ve de hangi müzikal unsurları barındırdığı anlaşılmaya çalışılacaktır. Bu çalışma ile, flüt eğitiminde önemli bir yer teşkil eden virtüözite etüt kavramına dikkat çekilmeye çalışılmış ve de konu edilen alanda çalışma yapacak araştırmacılara farklı bir bakış açısı getirmesi aynı zamanda flüt öğrencileri ve icracılarına örnek bir model olması amaçlanmıştır.

² https://www.naxos.com/Bio/Person/Johannes_Donjon/23282 (Erişim Tarihi: 21.04.2023).

³ <https://www.presser.com/zm33940-elegie.html> (Erişim Tarihi: 21.04.2023).

⁴ Ulaşılabilen eser listesi ek bölümde verilmiştir.

Johannes Donjon'un Flüt İçin Salon Etütleri Hakkında Genel Bilgiler

Flüt eğitiminde etütler, her çalgının eğitiminde olduğu gibi önemli bir yer teşkil etmektedir. Etüt çalışmaları, çalgı icrasındaki teknik kapasitenin arttırılması ve icracının müzikal bir donanıma sahip olmasının sağlanmasında önemli bir basamaktır. Etüt kitapları çeşitli adlandırmalarla bazen bestecisinin adı ile bazen de etütlerin kullanım alanları ile anılmakta ve literatürde yerini almaktadır. Johannes Donjon Flüt için salon etütleri kitabı da Henry Altes, Ernesto Kohler gibi besteci ve flütistlerin etüt kitapları hem besteci adı hem de icra amacını anlatan bir adlandırmayla repertuvarda yerini almaktadır. Kitaptaki sekiz adet etüdün her biri teknik ve müzikal bir ya da birden fazla amaca yönelik bestelendiği anlaşılmaktadır. Genel olarak tüm etütler Allegretto-Allegro tempolarda ele alınmış, tonal bakımdan Majör tonaliteler tercih edilmiş ancak hemen hemen tüm etütlerde transpoze edilmiş kesitler mevcuttur. İki, üç, dört ve altı zamanlı ölçü sayılarında yazılan etütler kompozisyon anlayışı bakımından dönemin romantik stilini yansıtmaktadır. Besteci her bir etüdü, tempo, müzikal ve karakteristik özelliklerine bağlı olarak başlıklandırılmıştır: 1. Elegie- Etude, 2. Serenade- Etude, 3. Le Chant Du Vent, 4. Volubile, 5. Gigue, 6. Pasquinade, 7. Le Follet, 8. Le Tambour.

Etütlerin genel bilgileri aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. Johannes Donjon'un Flüt İçin Salon Etütleri Genel Bilgileri

Etüt No	Etüt Adı	Tempo	Ölçü Sayısı	Tonalite
1	Elegie- Etude	Allegro tres modere	4/4	Mi Minör
2	Serenade- Etude	Allegretto	6/8	Mi Majör
3	Le Chant Du Vent	Allegretto	3/4	La bemol Majör
4	Volubile	Allegro rapido	2/4	La Minör
5	Gigue	Allegro	2/4	La Majör

6	Pasquinade	Allegro	2/4	Mi Majör
7	Le Follet	Allegro vivace	6/8	Sol Majör
8	Le Tambour	Allegro	3/4	La Majör

Bestecinin aynı zamanda bir flüt icracısı ve eğitmeni olmasından dolayı flütün en iyi tonlarını bu seslerde yakalamayı bildiği ve bu bilinçle hareket ettiği düşünülebilir. Etütlere notasyon üzerinden inceleme yapıldığında onaltılık nota değerlerinin sıkça kullanıldığı ve hızlilik gerektiren pasajlara sahip olduğu görülmektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin nasıl analiz edildiği açıklanmaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma, betimsel araştırma yöntemi ve doküman analizi yöntemi birlikte kullanılarak yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini; Johannes Donjon'un *Flüt İçin Salon Etütleri* kitabı, örneklemini ise aynı kitabın "*Pasquinade*" başlıklı 6 numaralı flüt etüdü oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın konusuna yönelik literatür taraması yapılmış, kitap, makale, tez, internet sayfaları gibi dijital ve basılı kaynaklar incelenmiştir. Araştırmanın konusuna ilişkin Johannes Donjon'un *Flüt İçin Salon Etütleri* kitabına dijital ortamda imslp.org adlı açık erişimli nota sitesinden ulaşılmıştır. Ayrıca yine konuya ilişkin internet ortamından *Youtube* adlı çevrimiçi video paylaşım ve sosyal medya platformuna ve de *Spotify* adlı dijital müzik platformundan ses ve görüntü kayıtlarına ulaşılmıştır. Ses ve görüntülerine ulaşılan veriler

analiz edilmiş, analiz edilen verilerin bulguları paylaşılmıştır. Çalışmaya yönelik nota örneklerinin yazılmasında Finale 2014.5 nota yazım programı kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma için Johannes Donjon'un *Flüt İçin Salon Etütleri kitabından "Pasquinade"* başlıklı 6 numaralı flüt etüdü seçilmiş, etüdü meydana getiren yapısal özellikler ve müzikal unsurlar belirlenmiş, flüt icrasına yönelik hangi teknik özellikleri ve müzikal öğeleri taşıdığına dair analizler yapılmış ve icrasına yönelik görüş ve öneriler getirilmiştir. Araştırmaya konu edilen etüt, betimsel bir yaklaşımla, içerik analizi metodu kullanılarak analiz edilmiştir.

Çalışma için hedeflenen verilere literatür taraması yapılarak içerik analizi yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır. Çalışmada yer verilen Johannes Donjon'un *Flüt İçin Salon Etütleri* kitabı incelenerek, flüt icra tekniklerini ileri düzeyde gösterdiği düşünülen *"Pasquinade"* başlıklı 6 numaralı etüt tercih edilmiştir. Etüdün analizi sonucu oluşan veriler çeşitli yönleriyle sunulmuştur.

BULGULAR ve YORUMLAR

"Pasquinade" Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdünün Müzikal ve Teknik Analizi

"Pasquinade" başlıklı 6 numaralı flüt etüdü Mi Majör tonalitesindedir. İki farklı tonaliteye bağlı olarak iki bölümden oluşan ve üç bölümlü şarkı formunda olan etüdün A bölümü La Majör tonunda ve Allegro tempodadır. B bölümü de aynı tempoda olup La Majör tonalitesindedir. A bölümü tekrar gelerek bu kez Presto temposundadır. Etüt, birbirinin benzeri motiflerden oluşan dört farklı cümleden meydana gelmektedir. Tüm cümleler simetrik bir biçimde gelişme gösterip sekiz ölçüden oluşmaktadır. Her bir cümle eksik ölçü ile başlamaktadır.

Tablo 2. “Pasquinade” Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdünün Form Şeması

Üç Bölümlü Şarkı Formu ⁵											
A (32 ölçü)				B (52 ölçü)						A (16 ölçü)	
a	a	b	a	c	c	d	d	c	c	a	a
1.-8. ölçüler arası	9.-16. ölçüler arası	17.-24. ölçüler arası	25.-32. ölçüler arası	33.-40. ölçüler arası	41.-48. ölçüler arası	49.-56. ölçüler arası	57.-64. ölçüler arası	65.-72. ölçüler arası	73.-84. ölçüler arası	85.-92. ölçüler arası	93.-100. ölçüler arası
La Majör				Mi Majör						La Majör	

Toplam yüz ölçüden oluşan etüt 2/4'lük ölçü sayısındadır. Etüdün tamamı onaltılık ve sekizlik süre değerlerinde inici-çıkıcı dizi ve aralıklı seslerden oluşmaktadır. Ayrıca tril süslemesine yer verilmiştir. Staccato ve legato artikülasyonların kullanıldığı etütte temel flüt icra tekniklerinden tek ve çift dil tekniğinin kullanılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir

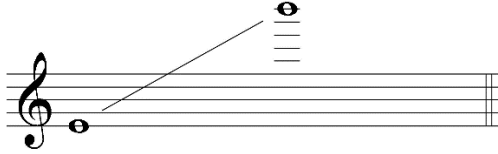
⁵ Etüdün form elemanlarının belirlenmesi ve adlandırılmasında Fuad Koray'ın (1957) Müzik Formları ve Önder Mamuk'un (1982) Form Bilgisi kitaplarından yararlanılmıştır.

Tablo 3. “Pasquinade” Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdüne Ait Genel Bulgular

Ton	Hız	Ölçüsü	Ölçü Sayısı	Süre Değerleri	Nüanslar	Artikülasyonlar	Aralıklar	İfade ve Hız Terimleri	Süslemeler
Mi Majör	Allegro, Presto	2/4	100	Sekizlik, Onaltılık	mezzoforte	Staccato, Legato	2'li, 3'lü, 4'lü, 5'li, 6'lı, 7'li, 8'li, 9'lu, 10'lu, 11'li	Legerement, rallentando, tempo	Tril

Etüdün ses genişliği yaklaşık 2,5 oktavdan oluşmaktadır. Etüt, flütün tüm tonlarını gösterecek şekilde planlanmış olup özellikle tiz ses bölgesinde oldukça efektif olarak tasarlanmıştır.

Şekil 1. “Pasquinade” Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdün Ses Genişliği

Etüde yapısal karakterini veren ana motif (m1) oktavı aşan üç aralıktan ve bir arpejden oluşmaktadır. Etüt boyunca bu motif sekvans yaparak çeşitli şekillerde gelmektedir.

Şekil 2. “Pasquinade” Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdünün Ana Motifi (M1)

Etüdün ikinci motifi (m2) ardarda gelen sıra notalar ve dörtlü aralıktan oluşan notalardan oluşmaktadır. Etüt boyunca bu motif sekvens yaparak çeşitli şekillerde gelmektedir.

Şekil 3. “Pasquinade” Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdünün İkinci Motifi (M2)

Etüdün üçüncü motifi (m3) diyatonik ve kromatik seslerden ve iki adet üçlü aralıklı notalardan oluşmaktadır. Etüt boyunca bu motif değişime uğrayarak çeşitli şekillerde gelmektedir.

Şekil 4. “Pasquinade” Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdünün Üçüncü Motifi (M3)

Etüdün dördüncü motifi (m4), Mi Majör tonalitesindeki ikinci motifin (m2) La Majöre aktarımlı görünümüdür. Etüt boyunca bu motif sekvens yaparak çeşitli şekillerde gelmektedir.

Şekil 4. “Pasquinade” Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdünün Dördüncü Motifi (M4)

“Pasquinade” Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdünün Teknik ve Müzikal Bakımdan İçerdiği İcra Özellikleri

Nefes Yerlerinin Belirlenmesi

Nefes, sadece ses üretimi amaçlı üfleme çalgı icracılarının değil yaylı, vurmali ve tuşlu çalgı icracılarının da müziğin cümlelenmesine yardımcı olan bir öğedir. Nefesin kullanımı müziğin başlatılmasına, soluklanmasına yardımcı görev görmektedir. Şef

olmadan müzik icra eden müzik topluluklarında ve oda müziği gruplarında beden dilinin yanı sıra nefesin kullanıldığı bilinmekte ve görülmektedir. Flüt çalgısında ise diğer üflemeli çalgılarda olduğu gibi ses üretiminde nefesin kullanımı önem arz etmektedir. İcra edilen eserin müzikal bir biçimde yorumlanmasında nefes yerlerinin doğru bir şekilde belirlenmesi ve planlanması gerekmektedir.

Allegro tempoda ve seri teknik pasajlara sahip etütte özellikle sekizlik süre değerlerinin olduğu ölçülerde nefes yerleri belirlenebilir. Ancak bu belirleme işlemi yine form analizinden yola çıkarak cümlelerin içinde cümle öbeklerinin başlangıç yerlerine getirilmelidir. Cümle öbeklerinin yanı sıra cümle başlarında sabit metronomun dışına çıkılarak rubato⁶ bir ifade ile nefes alınıp icraya sabit metronom ile devam edilebilir.

Tablo 4. “Pasquinade” Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdünün İcrasına Yönelik Belirlenen Nefes Yerleri

Ölçü Numarası	Nefes Yeri
4.-12.-16.-20.-24.-28.-32.-48.-56.-68.-77.-84.- 88.-96. ölçüler	Ölçü ortası
8.-36.-40.-44.-52.-60.-64.-72.-80.-92.-ölçüler	Ölçü sonu

Dil Tekniğinin Kullanımı

Üfleme çalgılarda sesin üretimi için havayla birlikte dil vuruşlarına ihtiyaç vardır. Aksi halde üretilen sesin kalitesi ve özelliği oldukça zayıf ve hacimsiz gelir. Dil tekniğinin başarıyla uygulanması, tonun kalitesini, entonasyonun doğruluğunu olumlu yönde etkiler. Moyse (1934:15), dil vuruşlarının kısa ve net olması gereğinden bahsetmiş ve de kemanların pizzicatosu’ndaki icrasına benzetmiştir. Ayrıca dil tekniğindeki netlik artiküle çalmayı da etkilemektedir. ‘Hızlı pasajların icrasında tek dil tekniğinin yetersizliği durumunda çift dil tekniğine ihtiyaç duyulmaktadır. Çift dil tekniği öğretiminde “tu-ku, tü-kü, du-gu, dü-gü” vokallerinin kullanılması gerekir’ (Üstün, 2012: 115).

⁶ Esnek, oynak bir tempoda (Karolyi, 1999: 38). Yorumcunun ifadeli bir icrası için gerekli serbest çalış (Gazimihal, 1961: 217).

Etüdün geneli tek ve çift dil tekniğinin kullanımından oluşmaktadır. Etüdün icrasında staccato olmasından dolayı yukarıdaki öneriye benzer olarak *ta-te-tu-tü* gibi vokaller kullanılmalı, icracı için hangi heceleme daha rahatsa ona yer vermelidir. Özellikle tiz seslere çıkarken dil tekniğinin kullanımında sesin çatallaşmamasına ve ses dolgunluğunun kaybolmamasına dikkat edilmelidir.

Şekil 5. Dil Tekniğinin Kullanımının Yoğun Kullanıldığı Pasajdan Bir Örnek (76.-85. Ölçüler Arası)

Dil ve Parmak Koordinasyonu

Etüdün tamamı dil ve parmağın eşgüdümlü bir şekilde hareket edilmesine bağlı olarak hızlı icrayı kolaylaştırır. Dil ve parmak koordinasyonu kasların kullanımıyla sağlanır. Dilin ağız içindeki rahatlığıyla birlikte parmakların perde üzerinde serbest bir şekilde durması icrayı olumlu yönde etkileyecektir. Etütte özellikle 2.-4.-6.-7.-9.-11.-13.-14. ölçüler gibi oktavi aşan aralıklardan oluşan ölçülerin icrası dil ve parmağın koordinasyonu ile mümkün olabilecektir. Aksi takdirde etüdün icrası güçleşebilir.

Şekil 6. Dil Ve Parmak Koordinasyonu Gerektiren Pasaja Bir Örnek (10.-17. Ölçüler Arası)

Artikülasyonların İcrası

Etütte iki tür artikülasyon bulunmaktadır: *Staccato*, *legato*. Her bir staccato nota öncelikli olarak tek dil tekniğini gerektirir. Ardından notaların hızlı icrası için çift dil tekniği gerekecektir.

‘Seslerin artiküle edilmesinde te-ke, dü-gü gibi heceler kullanılmalıdır. Dil vuruşlarında hafif olunmalı ve dilin ön bölgesi kullanılmalıdır’ (Tatu, 2008: 38).

Etüdün genelinde legatolu motifler daha az bulunmaktadır. ‘Seslerin birbirinden ayrılmadan akıcı ve pürüzsüz bir şekilde ara vermeden icra edilmesi gerekliliği unutulmamalıdır. Galway (1990), iyi bir legato için parmağın küçük hareketinden bahsetmiştir’ (Akt. Öner, 2011: 100).

Etüt boyunca staccato artikülasyonun legato ile birlikte kullanıldığı pasajlar mevcuttur. Böyle pasajlarda metronom ve ritmik bir sorunla karşılaşılması için özellikle legato ile başlayan motiflerin ilk sesleri üzerine biraz daha yoğunluk verilebilir. Böylece ardından gelen staccato artikülasyonun oluşumu için dilin ağız içindeki hareketi daha da rahatlamış olacaktır.

Şekil 7. Sık Değişimli Artikülasyonlu Bir Pasaja Örnek (66.-75. Ölçüler Arası)

Arpej ve Geniş Aralıkların İcrası

Her çalgıda olduğu gibi flütte de aralık ögesi önemli bir konudur. Johannes Donjon’un “Pasquinade” başlıklı 6 numaralı flüt etüdü, aralık konusunun ön planda tutulmasını gösteren bir etüttür. Arpej ve geniş aralıklı pasajların icrasında (ki etüt genelinde oldukça fazla sayıda bu tür pasaj bulunmaktadır); aralığı oluşturan sesler arasında yüz hatlarında (çene ve dudak gibi) hareket oluşmamalı, aralıkların temiz ve net bir entonasyonda çalındığı kontrol edilmelidir. Ses genişliği açısından farklı oktavlardaki seslerin birbiri ile olan uyumu sağlanmalı ve de etütteki pasajlara teknik bir etüt gibi değil müzikal bir eser icrası yapıyor gibi tutum sergilenmelidir.

Şekil 8. Arpej ve Geniş Aralıklara Örnek Bir Kesit (23.-30. Ölçüler Arası)

Süsleme Notaların (Tril) İcrası

Flüt çalgısının teknik kapasitesini üst düzeyde gösterdiği bir alan da süsleme notaların icrasıdır. Barok dönemden bu yana müziğin daha süslü ve gösterişli bir şekilde yansıtılmasını sağlayan süsleme notalar, birçok flüt eserinde sıkça kullanılmıştır. Etüt genelinde de süsleme notaların en çok kullanılanlarından olan tril'ler yer almaktadır. Tril icrası dönemsel anlayış çerçevesinde farklı şekillerde yapılır. 'Barok dönem trili ile, günümüz müziğindeki tril icrası birbirinden ayrılmaktadır' (Özçelik, 2022: 78). 'Barok dönemde esas sesin üstünden başlayan tril, klasik dönemden bu yana esas sesin kendisinden başlayarak icra edilir. Tril icrasında kural dışı uygulamalar olsa da esas amaç temponun yüksek olduğu pasajlarda tril yerine mordent uygulaması olabilir. (Tatu, 2008: 69). 'Bir trilin hızı içinde bulunduğu eserin hızıyla da ilişkilidir. Örnek olarak eğer bir parça "Adagio" olarak belirtilmişse, tril de doğru orantılı olarak yavaş icra edilmelidir⁷.

Tablo 5. "Pasquinade" Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdünde Bulunan Tril'lerin Ölçü Numaraları

Süsleme Adı	Ölçü Numarası
Tril (37 adet)	6.-7.-8.14.-18.-19.-20.-22.-30.-33.-34.-35.-36.- 41.-42.-43.-44.-52.-60.-65.-66.-67.-68.-73.- 74.-75.-77.-78.-79.-80.-81.-82.-90.-91.-92.- 98.-99. ölçüler

Yüz ölçüden oluşan etüt boyunca otuz yedi ölçüde tril yer almaktadır. Ayrıca triller onaltılık süre değerindeki notalarda

⁷ <https://www.flutetunes.com/fingerings/trills.php> (Erişim Tarihi: 06.05.2023).

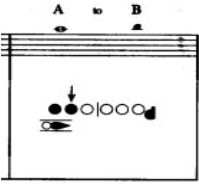
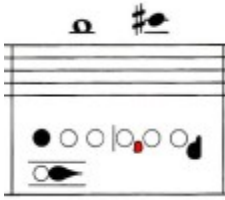
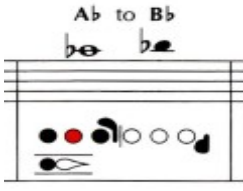
bulunmaktadır. Etüdün Allegro bir tempoda olduğu düşünüldüğünde trillerin icrasında parmakların hızlı hareketi önemli olacaktır.

Tablo 6. “Pasquinade” Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdünde Bulunan Tril’lerin Gösterimi (1)⁸

Tril Adı	Mi- Fa#	Mi- Fa#	Do#- Re#	Fa#- Sol
Tril Tablosu	<p>E to F#</p>	<p>E to F#</p>	<p>Db to Eb</p>	<p>F# to G</p>
Ölçü Numarası	6.-14.-30.-33.-35.-41.-43.-65.-67.-73.-77.-79.-81.-90.-98. ölçüler	20. ölçü	7.-18.-22.-91.-99. ölçüler	75. ölçü

⁸<https://www.eufsd.org/site/handlers/filedownload.ashx?moduleinstanceid=1928&dataid=3203&FileName=Flute%20Fingering%20and%20Trill%20Chart.pdf> (Erişim Tarihi: 06.05.2023).

Tablo 7. “Pasquinade” Başlıklı 6 Numaralı Flüt Etüdünde Bulunan Tril’lerin Gösterimi⁹ (2)

Tril Adı	La- Si	Si- Do#	Sol#- La#
Tril Gösterimi			
Ölçü Numarası	34.-36.-42.-44.- 52.-60.-66.-68.- 74.-78.-80. ölçüler	8.-19.-82.-92. ölçüler	19. ölçü

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalgı eğitiminde çalgı ile ve çalgısız olarak ayırabileceğimiz iki tür çalışma yöntemi vardır. Çalgısız çalışmalar, çalgıdan bağımsız olarak bedenın fiziksel ve zihinsel olarak hazırlama teknikleri olan nefes tekniği, vücudun kendini bulma tekniği, gevşeme ve rahatlama tekniği gibi birçok alt başlıkta ele alabileceğimiz tekniklerdir. Ayrıca yine çalgıdan bağımsız olarak çalışılacak etüt veya esere yönelik ön okumalar yapmak çalgı eğitiminin önemli bir boyutudur. Çalgı ile yapılacak çalışmalarda ise eser icrasına geçilmeden önce günlük yapılması gereken bazı rutinlerin olduğu, birçok eğitimci ve icracı tarafından tavsiye edilmektedir. Özellikle etüt çalışılmaya geçmeden önce yapılacak olan uzun ses, kromatik ve diatonik gam ve parmak egzersizleri, etüt icrasını kolaylaştıran, teknik zorlukların kolay bir şekilde çözülmesine yardımcı olan gerekli çalışmaların tümünü oluşturur.

Johannes Donjon, flüt repertuarında yer alan, flüt eğitiminde ve konserlerinde sıkça çalınan Salon Etütleri kitabıyla tanınmaktadır. Özellikle Türkçe kaynaklar üzerinde yapılan literatür taramasında Donjon ve etüt kitabı hakkında geniş ve kapsamlı bir bilgiye ulaşılammıştır.

⁹https://s3.amazonaws.com/scschoollfiles/424/flute_trill_fingering_chart.pdf (Erişim Tarihi: 06.05.2023)

Bu çalışmada Donjon'un Salon Etütlerinden 6 numaralı Pasquinade başlıklı flüt etüdü farklı değişkenler ile analiz edilmiş, ortaya çıkan bulguların sonuçları sunulmuştur.

Etüdün analizi ile birlikte;

- Etüdün Mi Majör tonalitesinde ve üç bölümlü şarkı formunda olduğu,

- Etüdü oluşturan dört farklı karakterde motif olduğu,

- Ritmik yapının sekizlik ve onaltılık süre değerlerinden oluştuğu,

- Sadece staccato ve legato artikülasyona yer verildiği,

- İkili aralıktan onbirli aralığa kadar geniş ve atlamalı aralıklardan oluşturulan pasajlara sahip olduğu,

- Presto, legerement, rallentando, a tempo gibi ifade ve hız terimlerine yer verildiği,

- Etüdün yaklaşık 2,5 oktav gibi geniş bir ses aralığından oluştuğu,

- Etüdün icrasında nefes yerlerinin önceden belirlenmesinin önemli olduğu ve icrayı olumlu etkilediği,

- Etüdün icrasında tek ve çift dil tekniğinden faydalanılması gerektiği ve *ta-te-tu-tü* vokallerine yer verilmesinin önemli olduğu,

- Dil ve parmak koordinasyonunun icrayı hızlandırabileceği, doğru entonasyonun sağlanabileceği,

- Arpej ve geniş aralıklı pasajların icrasında çene ve dudak hareketinin minimumda tutulmasının temiz ve net bir entonasyonu oluşturacağı,

- Etütte süsleme işaretlerinden sadece tril'in kullanıldığı ve trillerin icrasının tempo ve bulunduğu süre değerinin kısalığı bakımından hızlı çalınması gerektiği sonuçlarına varılmıştır.

Bu çalışmada Donjon'un Salon Etütlerinden 6 numaralı Pasquinade başlıklı flüt etüdünün analizinin yanı sıra Fransız flüt ekolünün önemli bir ismi olarak öne çıkmasının önemine atfen Donjon ile ilgili bir bilgi havuzunun oluşturulması ve eserlerinin listesine yer verilmesinin literatüre katkı bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktüze, İ. (2010). *Müziği Anlamak- Ansiklopedik Müzik Sözlüğü*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Aytemur, B., Gültekin, E. (2020). *Ernesto Köhler op.33 vol. I I Numaralı Flüt Etüdünün Analizi*. İçinde; 5. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitabı, 26-27 Aralık 2020, Diyarbakır, Türkiye, ss. 138-154.
- Gazimihal, M. R. (1961). *Musiki Sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Kaplan, L. (2019). *The Major Influences on the Emergence of the French School of Flute Playing*. (Yüksek Lisans Tezi). California State University, Northridge.
- Özçelik, S. (2002). *Batı Müziği Yazısında Süslemeler*. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22 (3).
- Karolyi, O. (1999). *Müziğe Giriş*. (Çev.: Mehmet Nemutlu). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Moyse, M. (1934). *De la Sonorite- Art et Technique*. Paris: Alphonse Leduc.
- Şenol, A. (2012). *Romantik Dönem Bestecilerinin Flüt Eserleri ve Günümüz Flüt Eğitimine Yansımaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Tatu, G. (2008). *Flüt Metodu*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Usmanbaş, İ. (1974). *Müzikte Biçimler*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Üstün, E. (2012). *Flüt Eğitiminde Temel Beceriler ve Dil Teknikleri*. İdil Sanat ve Dil Dergisi, 1(01), 103-122.
- https://www.naxos.com/Bio/Person/Johannes_Donjon/23282 (Erişim Tarihi: 21.04.2023).
- <https://www.presser.com/zm33940-elegie.html> (Erişim Tarihi: 21.04.2023).
- <https://www.flutetunes.com/fingerings/trills.php> (Erişim Tarihi: 06.05.2023).
- <https://www.eufsd.org/site/handlers/filedownload.ashx?moduleinstanceid=1928&dataid=3203&FileName=Flute%20Fingering%20and%20Trill%20Chart.pdf> (Erişim Tarihi: 06.05.2023).

AKÜ AMADER / CİLT IX - SAYI 18 – Temmuz 2023

https://s3.amazonaws.com/scschoolfiles/424/flute_trill_fingering_chart.pdf (Erişim Tarihi: 06.05.2023)

EK-2

Johannes DONJON’UN ESER LİSTESİ¹⁰

Solo Flüt Eserleri:

Le Tourbillon, étude de concert Orijinal Evette&S

Le Papillion, étude de concert

Küçük Formlardaki Eserleri:

Souvenir de Vernon, solo de concert

Rossignolet, tristesse des bois, op. 8

Air de danse du 16e siècle

Madrigal op. 10

Scherzevole op. 11

Offertoire op. 12

Jadis, gavotte op. 13

Rêverie-valse op. 14

Rêverie op. 16

Pan, pastorale

Pipeaux, pastorale

Invocation

Berceuse

Adagio nobile

Spirale, scherzo-valse Tendre souvenir

Air de ballet

Souvenir de Vernon, solo de concert

Elégie

Saltarelle

3 petites pièces de Rameau

¹⁰Johannes Donjon’un eser listesi, Ajda ŞENOL’un 2012 yılında yazdığı “*Romantik Dönem Bestecilerinin Flüt Eserleri ve Günümüz Flüt Eğitimine Yansımaları*” adlı yüksek lisans tezinden derlenmiştir.

Petite marche slave et danse cosaque

Les Malices d'Arlequin

La frivole Colombine

Chanson des bois, chanson triste, et chanson gaie

Méditation religieuse

Les Feuilles jaunies, étude

Le Ruisselet, étude

Mazurka de concert

Bamboche, rondo-gigue

Passepied du 17e siècle

Réveille-matin

Déclaration

Le petit moulin, pastorale

Etude d'expression

Allegro spagnola

2 petites Pièces pastorales

La Messagère du jour

Helvétie, étude

Sérénade badine

Ramance bluette

Flüt Etütleri:

8 Etudes de salon